Ministerie van Buitenlandse Zaken

Aan de Voorzitter van de
Tweede Kamer der Staten-Generaal
Prinses Irenestraat 6
Den Haag

Ministerie van Buitenlandse Zaken
Rijnstraat 8
2515 XP Den Haag
Postbus 20061
Nederland

www.minbuza.nl

Onze referentie
BZ2624282

Bijlage(n)
-

Datum 20 november 2026
Betreft Voortgang Afrikastrategie

Geachte voorzitter,

Bij de behandeling van de begroting Buitenlandse Handel en Ontwikkelingshulp (XVII) voor 2026 heeft uw Kamer op 20 januari 2026 de gewijzigde motie van het lid Ceder[1] aangenomen. Deze motie constateert dat het bevorderen van gelijkwaardige samenwerking met Afrika, mede in het licht van geopolitieke ontwikkelingen, steeds belangrijker en urgenter wordt. De motie verzoekt de regering om de Kamer per brief te informeren over de voortgang van de Afrikastrategie 2023-2032[2], te reflecteren op een eventuele herziening en versnelling in het licht van geopolitieke ontwikkelingen, en concrete actiepunten te formuleren – waaronder het versterken van de handelsrelaties met de tien grootste economieën van Afrika, ook via nationale instrumenten. Met deze brief geeft het kabinet hieraan invulling.

Een veranderende wereldorde
Sinds de vaststelling van de Nederlandse Afrikastrategie in 2023 hebben toenemende geopolitieke en economische concurrentie en verschuivende machtsverhoudingen het strategische belang van Afrika en van een sterke relatie tussen Europa en Afrika verder vergroot. Afrikaanse landen en continentale organisaties nemen een steeds nadrukkelijkere geopolitieke rol in, terwijl externe actoren hun aanwezigheid op het continent uitbreiden. Deze ontwikkelingen waren bij de totstandkoming van de Afrikastrategie al zichtbaar en onderstrepen de blijvende relevantie ervan. Tegelijkertijd vragen zij om een politieker en strategischer buitenlandbeleid, waarin Nederland gerichter kiest met welke landen en op welke terreinen het zijn inzet concentreert. De aanscherping van de Afrikastrategie vormt daarmee geen koerswijziging, maar een volgende stap in de uitvoering, waarbij de inzet wordt geconcentreerd waar Nederlandse belangen op het gebied van welvaart, veiligheid en vrijheden samenkomen met die van Afrikaanse partners en Nederland daadwerkelijk verschil kan maken.

Drie jaar uitvoering: resultaten
Onder de paraplu van de Afrikastrategie draagt Nederland via uiteenlopende beleidsinstrumenten, programma's en samenwerkingsverbanden bij aan de versterking

[1] Kamerstuk 36 800 XVII, nr. 57
[2] De Nederlandse Afrikastrategie 2023-2032, bijlage bij Kamerstuk 29 237, nr. 183

van de relaties met Afrikaanse landen. De uitvoering vindt plaats vanuit verschillende beleidsterreinen. Een uitputtend overzicht van alle activiteiten en resultaten is daarom niet goed af te bakenen. Aan de hand van enkele voorbeelden schetst het kabinet hieronder hoe de strategie in de praktijk vorm krijgt en welke resultaten daarbij zichtbaar zijn. Gezien de specifieke aandacht in de motie-Ceder voor de versterking van de handelsrelaties, gaat het kabinet in deze brief in het bijzonder in op de economische dimensie van de strategie.

Ten behoeve van economische ontwikkeling en regionale handelsbevordering zijn de afgelopen jaren met de Dutch Diamond-aanpak[3] concrete resultaten geboekt, met name ten aanzien van de ontwikkeling van handelscorridors zoals in Kenia, Djibouti en Angola. Ter voorbeeld, de ontwikkeling van de Northern Corridor in Kenia draagt bij aan het versterken van regionale handelsketens en de export van onder meer agrarische en horticultuur producten. Binnen deze corridor heeft de *Naivasha Special Economic Zone*, een door Nederlandse bedrijven geïnitieerd publiek-private samenwerking voor bulkwatervoorziening, zich ontwikkeld tot een Nederlands-Keniaans project, mede dankzij lokaal toegepaste RVO-instrumenten. De Nederlandse inzet sluit bovendien nauw aan bij de Europese Global Gateway strategie: investeringen door Nederland en de EU via Invest International in koelketen-infrastructuur binnen de Keniaanse agrologistiek versterken de exportketen naar Europa en bieden tegelijk kansen voor Keniaanse boeren en het mkb.

Ook in Angola investeert Nederland met de EU via Invest International in een agro-logistiek platform als onderdeel van de Lobito Corridor. Ook wordt geïnvesteerd in de ondersteuning van elektronische fytosanitaire certificering (ePhyto). Hierdoor voldoet de Angolese export van onder meer avocado's aan EU-eisen en wordt de aansluiting van Angola op regionale en mondiale handelsketens versterkt. Deze corridorbenadering zorgt voor kansen voor het Nederlands bedrijfsleven dat hierbij via het Nederlandse financieringsinstrumentarium ondersteund wordt door Invest International en RVO. Zo wordt het lokale arbeidsmarktaanbod versterkt en een basis gelegd voor duurzame handelsrelaties. Het platform is niet alleen een belangrijke schakel in de waardeketen voor verse producten maar kan het op termijn ook van belang zijn voor kritieke grondstoffen.

Via de Global Gateway aanpak is Nederland in Zuid-Afrika voortrekker in de groene waterstofsector. Met het KEY-programma investeert het kabinet in beroeps- en hoger onderwijs in deze sector. Daarnaast is de Nederlandse inzet gericht op verbeterde toegang tot (twee geselecteerde) kritieke grondstoffen, verduurzaming van waardeketens, lokale economische impact en waardetoevoeging en verhoogd verdienvermogen voor het lokale en Nederlandse bedrijfsleven.

In Ivoorkust zet Nederland ook in op het versterken van economische samenwerking en lokale waardetoevoeging. Via de combi-track Orange Cocoa Pro ondersteunt Nederland de ontwikkeling van lokale verwerkingscapaciteit in de cacaosector, waar een groot deel van de waardetoevoeging momenteel buiten Ivoorkust plaatsvindt. Dit biedt kansen voor de Ivoriaanse economie en het Nederlandse bedrijfsleven, maar vraagt ook om een zorgvuldige afweging tussen het versterken van lokaal verdienvermogen en bestaande

[3] In deze benadering werken ambassades en uitvoeringsorganisaties (RVO, Invest International, FMO) samen met Afrikaanse overheden, bedrijven en kennisinstellingen aan partnerschappen wederzijdse belangen dienen.

Nederlandse economische belangen in de waardeketen. De inzet is erop gericht om deze belangen zoveel mogelijk met elkaar te verbinden en zo bij te dragen aan duurzame economische samenwerking.

Op de overige onderdelen van de Afrikastrategie worden ook resultaten geboekt. We noemen een aantal voorbeelden ter illustratie. Een nadere verantwoording van de voortgang op deze en overige beleidsterreinen vindt plaats via de reguliere rapportages (ontwikkelingssamenwerking, handel, migratie en veiligheid).

Veiligheid
Nederland investeert in veiligheid en stabiliteit in Afrika. Sinds 2025 draagt Nederland bij aan het EU Security and Defence Initiative Gulf of Guinea, waarbij militaire en civiele experts Benin, Ghana, Ivoorkust en Togo ondersteunen bij het tegengaan van terroristische dreigingen vanuit de Sahel. Ook intensiveert Nederland de inzet tegen grensoverschrijdende en ondermijnende criminaliteit. In het licht van de verschuiving van cocaïnesmokkel naar Europa via West-Afrika nemen Nederland en Ghana het voortouw in het versterken van regionale samenwerking tegen drugscriminaliteit. De afgelopen jaren heeft de samenwerking met Ghana al bijgedragen aan betere informatie-uitwisseling en de onderschepping van verdovende middelen. Daarnaast draagt Nederland in West-Afrika bij aan de versterking van rechtsketens, civiele veiligheidssectoren en de democratische controle daarop, met oog voor menselijke veiligheid, stabiliteit en de rechtsstaat. Ook ondersteunt Nederland sinds 2025 journalisten in de Sahel en West-Afrika om de toegang tot informatie te bevorderen en destabiliserende desinformatie tegen te gaan.

Migratie
Nederland investeert in duurzame migratiesamenwerking met Afrikaanse landen, waarbij bescherming en perspectief voor migranten en gastgemeenschappen worden verbonden met terugkeersamenwerking en versterking van migratiesystemen. Daarbij ligt de nadruk op inclusie, zelfredzaamheid en weerbaarheid, waar mogelijk via nationale systemen en in afstemming met gastlanden. Zo ondersteunt Nederland in Kenia het Shirika-plan, waarmee vluchtelingenkampen worden ontwikkeld tot geïntegreerde gemeenschappen voor vluchtelingen en gastgemeenschappen. In Ethiopië heeft Nederland bijgedragen aan de integratie van door VN-instellingen opgerichte basisscholen voor vluchtelingen in het nationale onderwijssysteem. Daarnaast draagt Nederland bij aan verbeterde terugkeersamenwerking met onder meer Marokko, Algerije, Ethiopië en Nigeria, de bestrijding van mensensmokkel en mensenhandel via projecten met UNODC en de versterking van migratie- en asielsystemen.

Gelijkwaardigheid in de praktijk
Gelijkwaardigheid en gedeeld belang vormen centrale uitgangspunten van de Nederlandse Afrikastrategie. Recente adviezen van de Adviesraad Internationale Vraagstukken (AIV)[4] onderstrepen het belang van gelijkwaardige partnerschappen, lokaal eigenaarschap en samenwerking die aansluit bij de prioriteiten van Afrikaanse partners. Het kabinet onderschrijft het belang hiervan en betrekt deze inzichten bij de verdere uitvoering van de Afrikastrategie.

[4] Nederland, Europa en het mondiale Zuiden in een veranderende wereldorde | Adviesraad Internationale Vraagstukken en Gezamenlijk investeren in transities: Een toekomstvisie op internationale samenwerking | Adviesraad Internationale Vraagstukken

Gelijkwaardigheid betekent niet dat we dezelfde sociaaleconomische positie, belangen of opvattingen hebben. Het betekent wel dat verschillen besproken worden op basis van een gedeelde agenda. Nederland blijft daarbij helder over eigen belangen, waarden en juridische kaders. De jaarlijkse toekomstdialoog met Zuid-Afrika, waarin beleidsmakers, onderzoekers en diplomaten van beide landen gezamenlijk vooruitkijken naar 2040, illustreert dit uitgangspunt. Ook de periodieke hoogambtelijke dialogen met Marokko over veiligheid, migratie en mensenrechten geven hieraan invulling. De samenwerking op het gebied van migratie laat zien hoe Nederland en Afrikaanse partners, ondanks soms uiteenlopende belangen en perspectieven, via een open en transparante dialoog werken aan wederzijds begrip en zoeken naar concrete mogelijkheden voor samenwerking. Voorbeelden hiervan zijn de uitwerking van de pilot voor vakkrachten van buiten de EU en de innovatieve migratiesamenwerking met een land als Rwanda, waarover uw Kamer reeds is geïnformeerd[5].

Geleerde lessen
De ervaringen uit drie jaar uitvoering laten zien dat de Nederlandse inzet meer effect sorteert wanneer diplomatie, handel en ontwikkelingssamenwerking in samenhang worden ingezet en aansluiten bij lokale prioriteiten. Dit draagt bij aan vertrouwen, lokaal eigenaarschap en duurzamere resultaten. Ook blijkt het belang van een consistente politieke dialoog, juist wanneer Nederlandse en Afrikaanse belangen niet volledig samenvallen of gevoelige onderwerpen als migratie, belastingheffing en mensenrechten aan de orde zijn.

Tegelijkertijd leert de uitvoering dat een brede inzet op een groot aantal landen, thema's en instrumenten niet altijd leidt tot voldoende samenhang, continuïteit of zichtbare resultaten. Dit is des te relevanter omdat Afrikaanse landen steeds meer mogelijkheden hebben om internationale partners te kiezen. Nederland kan alleen een aantrekkelijke en voorkeurspartner zijn wanneer het daadwerkelijk meerwaarde biedt en een onderscheidend, kwalitatief hoogwaardig aanbod doet dat aansluit bij de prioriteiten en ambities van Afrikaanse partners, zoals bijvoorbeeld het water partnerschap met Egypte[6]. Dit vraagt om scherpere afwegingen over waar Nederlandse expertise en instrumenten de meeste meerwaarde hebben, waar belangen samenkomen en waar langdurige betrokkenheid nodig is om resultaten te bereiken. Deze lessen vormen, samen met de veranderende geopolitieke context, de basis voor de verdere aanscherping van het Nederlandse Afrikabeleid.

Koers: continuïteit en aanscherping
Eerder genoemde ontwikkelingen onderstrepen dat de Nederlandse Afrikastrategie niet aan relevantie heeft verloren, maar dat de uitvoering ervan blijvende aandacht en aanscherping vraagt. Deze aanscherping weerspiegelt de koers van het nieuwe kabinet, zoals ook uiteengezet in de beleidsbrief Buitenlandse Zaken[7] en de recente Kamerbrief over opkomen voor democratische waarden[8], inclusief de daarin opgenomen financiële inzet. De aanscherping richt zich niet op méér inzet, maar op een gerichtere inzet, met meer focus op de landen en thema's waar Nederland daadwerkelijk verschil kan maken. Daarbij wegen we expliciet waar onze belangen samenkomen.

---

[5] Kamerstuk 30 573, nr. 245 en Kamerstuk 2026Z25207

[6] 50 years Water Collaboration - Egypt-en | The Netherlands and Egypt

[7] Kamerstuk 2026D20093

[8] Kamerstuk 2026Z24535

De aangescherpte inzet zal zich in het bijzonder gaan richten op de partnerlanden Zuid-Afrika, Kenia, Ghana, Egypte en Marokko. Met deze landen zet Nederland in op brede samenwerking op terreinen waar Nederlandse en Afrikaanse belangen samenkomen, waaronder handel, veiligheid en het versterken van de internationale rechtsorde. Daarnaast verschuift de Nederlandse inzet in West-Afrika deels van de Sahel naar de West-Afrikaanse kuststaten. Zoals uiteengezet in de Kamerbrief over de Nederlandse inzet in de Sahel[9], is het handelingsperspectief in Burkina Faso, Mali en Niger afgenomen. Nederland blijft betrokken, maar vermindert de financiële en personele inzet en zoekt nauwere samenwerking met de kuststaten en Noord-Afrikaanse landen om terrorisme, grensoverschrijdende criminaliteit en ondermijning tegen te gaan. Soedan vormt een afzonderlijke beleidsprioriteit vanwege de omvang van de humanitaire crisis en de gevolgen voor de regionale stabiliteit. Zoals toegelicht in de Kamerbrief over Soedan[10], richt Nederland zich op het bevorderen van een inclusief, civiel-politiek vredesproces, de voorbereiding op een duurzaam staakt-het-vuren en het tegengaan van de oorlogseconomie, onder meer via aanvullende sancties.

In overige landen kiest Nederland voor gerichte inzet waar wederzijdse belangen en mogelijkheden voor samenwerking daartoe aanleiding geven, onder meer via Europese en multilaterale kanalen. Deze scherpere prioritering moet leiden tot meer samenhang tussen beleid en uitvoering, duidelijkere politieke sturing en concrete resultaten voor zowel Nederland als Afrikaanse partners.

Een sterk en samenhangend EU-Afrikabeleid is hierbij onmisbaar. Naast de bilaterale partnerschappen zet Nederland zich ook via de EU in voor het versterken van de betrekkingen met Afrikaanse landen. Het Afrika-EU-partnerschap vormt hiervoor een belangrijk kader. Nederland zet zich ervoor in dat binnen dit partnerschap, naast economische samenwerking via onder meer het Global Gateway-investeringspakket van 150 miljard euro, ook voldoende aandacht uitgaat naar migratie en mobiliteit, het multilaterale systeem en vrede en veiligheid. De Nederlandse inzet in Afrika wordt afgestemd op de Europese inzet, onder meer door actieve betrokkenheid bij Global Gateway en ondersteuning van EU-missies, zoals EUCAP in Mali en de antipiraterijoperatie Atalanta.

Ook in multilateraal verband zet Nederland in op nauwere samenwerking met Afrikaanse partners. Het toenemende geopolitieke gewicht van Afrikaanse landen en de Afrikaanse Unie maakt deze samenwerking des te relevanter voor het behartigen van Nederlandse belangen en het versterken van de internationale rechtsorde. Zo zet Nederland samen met Afrikaanse verdragspartijen bij het Statuut van Rome in op het behoud van internationaal draagvlak voor het Internationaal Strafhof (ICC) en het beschermen van zijn onafhankelijk functioneren. Nederland heeft tevens belang bij een representatiever en slagvaardiger multilateraal stelsel en steunt in dat kader permanente Afrikaanse vertegenwoordiging in een hervormde VN-Veiligheidsraad.

Handel en investeringen met de grootste Afrikaanse economieën
Handel en investeringen vormen een belangrijk onderdeel van de bilaterale relaties met Afrikaanse landen. Voor verschillende Afrikaanse landen is Nederland een significante handelspartner. Tegelijkertijd blijft het aandeel van Afrika in de totale Nederlandse

[9] Kamerstuk 29 237, nr. 272
[10] Kamerstuk 29 237, nr. 259

export beperkt en is dit de afgelopen vijftien jaar nauwelijks gegroeid: circa 2% van de Nederlandse goederen- en dienstenexport gaat naar het Afrikaanse continent. Bovendien is de Nederlandse handel met Afrika geconcentreerd in een beperkt aantal landen, met name Zuid-Afrika, Nigeria, Marokko en Egypte. Dit onderstreept het belang van een gerichte inzet die aansluit bij concrete marktkansen en mogelijkheden voor wederzijds voordeel.

Nederlandse bedrijven zijn in veel Afrikaanse landen succesvol actief, met of zonder ondersteuning vanuit de Nederlandse overheid. De overheid kan vooral toegevoegde waarde bieden door deuren te openen, handelsbarrières weg te nemen, marktkansen te verkennen en toegang tot financiering te bevorderen. Het beschikbare instrumentarium omvat onder meer publiek-private partnerschappen, investerings- en innovatieprogramma's, handelsbevordering en ondersteuning bij ketenverduurzaming en IMVO. De inzet richt zich daar waar we meerwaarde kunnen bieden, zoals agri-food, water en gezondheid.

Het kabinet zal de economische samenwerking met de grootste Afrikaanse economieën voortzetten en waar mogelijk verdiepen. De intensiteit van de inzet verschilt per land, afhankelijk van de economische kansen, strategische relevantie en mogelijkheden voor wederzijds voordeel. De inzet richt zich vooralsnog primair op de zogenoemde combinatielanden: Zuid-Afrika, Kenia, Nigeria, Ghana, Ivoorkust, Senegal, Marokko en Egypte. In deze landen wordt meerjarig en integraal ingezet op economische ontwikkeling en het versterken van de export- en investeringspositie van Nederlandse ondernemers in specifieke sectoren, onder andere via zogenaamde combi-tracks. Ze zijn geselecteerd op basis van hun strategische meerwaarde, politieke en economische relevantie, aansluiting bij Nederlandse expertise en mogelijkheden voor een geïntegreerde inzet. Zeven van deze acht landen behoren tot de tien grootste Afrikaanse economieën. Voor de overige grote economieën blijft het kabinet handelsrelaties bevorderen waar zich concrete kansen voordoen, onder meer via het beschikbare bilaterale en Europese instrumentarium. Ook zal Nederland Europese instrumenten, zoals Global Gateway, actiever benutten om investeringen op te schalen en Nederlandse en Afrikaanse bedrijven betere toegang te bieden tot financiering en projecten.

Bij handelsbevordering is een langetermijnperspectief van belang. De huidige omvang van de handelsrelaties is immers niet de enige maatstaf voor de toekomstige economische waarde van samenwerking. De demografische ontwikkeling van het continent biedt nu, en zeker ook in de toekomst, verdere kansen voor economische groei, een groeiende afzetmarkt en een groter aanbod van arbeid. Dit onderstreept het belang om tijdig relaties op te bouwen in markten die op termijn aan economisch gewicht winnen. Dit wordt onderstreept door het recente WRR-rapport *Met de mondiale demografie mee*[11], dat wijst op de verschuiving van het mondiale arbeidsaanbod naar onder meer Afrika. De WRR adviseert Nederland om tijdig te anticiperen op deze ontwikkelingen door handels-, ontwikkelings- en arbeidsmigratiebanden met deze landen te verdiepen. Het kabinet ziet hierin een bevestiging van het belang van een op de lange termijn gerichte economische samenwerking met Afrikaanse landen. Tegelijkertijd blijven investeringen achter in markten waar de risico's en het verwachte rendement op korte termijn minder gunstig zijn. Het kabinet wil daarom, binnen de

[11] Met de mondiale demografie mee. Anticiperen op krimpend arbeidsaanbod in het buitenland | WRR

kaders van het beschikbare instrumentarium, bijdragen aan het benutten van toekomstige economische kansen, ook waar de markt deze niet vanzelfsprekend oppakt.

Conclusie en vooruitblik
De Afrikastrategie blijft het uitgangspunt voor het Nederlandse beleid ten aanzien van Afrika. De veranderende geopolitieke verhoudingen vragen niet om een integrale herziening, maar wel om scherpere keuzes, een samenhangende inzet van instrumenten en intensivering van de samenwerking waar Nederlandse en Afrikaanse belangen samenkomen. Daarbij krijgt de versterking van de handelsrelaties met de grootste Afrikaanse economieën nadrukkelijk aandacht. Het kabinet wil zo inzetten op een Afrikabeleid dat niet alleen aansluit bij de veranderende geopolitieke verhoudingen, maar ook zichtbaar meerwaarde biedt voor Afrikaanse partners én voor Nederland.

De minister van Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking,

S.W. Sjoerdsma

De minister van Buitenlandse Zaken,

T.B.W. Berendsen